

PODURŠEK

86

PROLJEĆE 2006.

UVODNIK

Štovani štioče, "Parsek" je ušao u 2006. godinu dobro popunjen pričama. Ne znam je li to zapravo razlog slavlju!? S jedne strane, svakako mi je drago predstavljati najbolje hrvatske SF&F priče, no s druge strane teško mi se oteti dojmu da je ovo obilje posljedica toga što se zapravo hrvatska priča i nema gdje objaviti.

Pardon, kako, molim? Nema se gdje objaviti? A zbirke, a "Futura"...

Budimo realistični! Sferakonska zbirka izlazi jednom godišnje i predstavlja prilično elitni odabir. Šanse da priča bude objavljena su cca. 1:4, čisto statistički. Istrakonska zbirka još je striktnija: prvo, objavljuje isključivo minijature (9000 znakova i ni znaka više!), a šanse za upad su još i manje. Naime, zalete se ljudi, misle kako je minijatura laka za pisanje, pa navale... Autorske zbirke biblioteke SFera su pak često sabrana djela ljudi koji su se pisanju vratili samo nakratko, tek da dopune zbirku do zahtijevanog opsega.

"Futura" izlazi oko tri puta godišnje,

dok bi se minijatura još i mogla ponegdje plasirati. Eh da, i u "Monolithu" bude ponešto. Periodike gdje bi se objavila priča - svježa priča! - duljine preko pet kartica pak jednostavno nema.

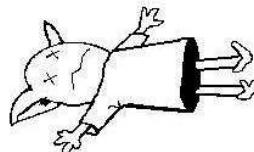
Ostaju fanzini, među njima i "Parsek". Zato će, dragi štioče, Tvoj omiljeni fanzin ubuduće imati težište na pričama hrvatskih autora. Nadam se kako će ih biti puno i da će biti visoke kvalitete. U svakom slučaju, radit ću na tome!

Odnosno, kako bi rekao majstor Yoda: "Meditate on that, I will!"

U Zagrebu, 27. ožujka 2006.

"Parsek" na webu:
<http://parsek.sfera.hr/>
 Kontakt:
parsek@sfera.hr

B.Švel

PARSEK je paradoksalno-sekularno glasilo SFere, Društva za znanstvenu fantastiku, IV. Podbrežje 5, 10000 Zagreb. Izlazi kvartalno i još ponekad. Naslovница: Tihomir Tikulin - Tico. Svi prilozi vlasništvo i copyright autora. Uredio i prelomio: Boris Švel.

KRATKE VIJESTI

Najava Sferakona

Ovogodišnji Sferakon, 28. po redu konvencija znanstvene fantastike u Zagrebu, održat će se od 21. do 23. travnja 2006. godine, na Fakultetu elektrotehnike i računarstva (FER), Unska 3, Zagreb.

Počasni gost je Michael Swanwick koji je već izjavio kako će mu gostovanje na Sferakonu biti vjerojatno *najcool* stvar u ovoj godini. O samome gostu možete saznati više na njegovoj web stranici:

<http://www.michaelswanwick.com>

Povrh gosta, očekuje se bogat program, s puno predavanja, filmova, promocija, kvizom, igrama i drugim sadržajima, uz godišnju svečanu skupštinu i dodjele nagrada SFERA. Više o samoj konvenciji možete se informirati na službenoj stranici:

<http://www.sferakon.hr>

A i na onoj polu-službenoj:

<http://www.blog.sferakon.hr/>

Upite u svezi programa i organizacije možete postavljati na:

ire(a)sfera.hr

Sve ostale informacije možete dobiti pišući na adresu:

sferakon-info(a)sfera.hr

DOBRODOŠLI!

Nema novca za Višnjan!

Udarna vijest nije baš SF, već kruta stvarnost: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske uskretilo je početkom ožujka Zvjezdarnici Višnjan šezdeset tisuća kuna za rad s mladima. Voditelj Zvjezdarnice Korado Korlević izrazio je konsternaciju i nadu kako će novci ipak biti pribavljeni u budućnosti. Što reći?

Održan Beokon

Od 20. do 22. siječnja 2006. održana je srpska i crnogorska konvencija znanstvene fantastike Beokon, pod nazivom "Oko zvezde". Prema raspoloživim informacijama, program je bio dosta bogat, uključujući i projekcije studentskih žanrovske filmova.

Održan Kutikon

Jedna od manjih hrvatskih konvencija znanstvene fantastike, kutinski Kutikon, navodno je održana između 10. i 12. ožujka. Kako je manifestacija najavlјena otprilike dva dana ranije, redoviti konvencijski dopisnik "Parseka" nije je mogao pohoditi, pa zapravo ne znamo kako je bilo. Stoga Kutinjanima samo plus za zalaganje i upornost, i ništa više.

Novi slovenski fanzin "AD INFINITUM"

Mariborska udruga ljubitelja SF-a Prizma pokrenula je svoj novi fanzin "AD INFINITUM". Recenziju Darka Macana (i to pozitivnu!) možete pročitati u ovom broju "Parseka", a valja samo dodati kako će nakon nultog broja slovenski fanzin promijeniti ime u "Neskonačnost".

Bravo, puce i fanti!

Umrla Octavia Butler

Afroamerička SF autorica Octavia Butler iznenada je preminula u 58. godini života u svojem domu u Seattleu dana 24. veljače ove godine. Bila je poznata po temama koje su se doticale rasizma i feminizma.

"Kulturni intervju"

Aleksandar Žiljak i Tomislav Šakić, urednici antologije hrvatskog SF-u izdanju kuće Mentor iz Zagreba, a koja je tempirana za ovogodišnji Sferakon, nastupili su u četvrtak 23. ožujka u emisiji zagrebačkog Radija 101 "Kulturni intervju", gdje su predstavili pothvat antologije.

Najava književne večeri 13. travnja

U zagrebačkom Teatru &TD u sklopu Studentskog centra, Savska 25, Zagreb, održat će se dana 13. travnja književna večer na kojoj će autori znanstvene fantastike čitati svoja djela.

**Jasminka Cindrić i Dalibor Perković
Izitpajn vjenčali su se u Zagrebu dana 4.
ožujka 2006. godine.**

ČESTITAMO!

Bogata prošlost krajeva na razmeđi istoka i zapada čest je izvor nadahnuća Mariju Berečiću, dobro poznatog čitateljima "Parseka". Duhovi, nasilne vlasti, hereze i ljudskost u teška vremena oblikovali su dvije povezane priče koje donosimo. Ovaj diptih osobitog ugođaja odvija se 1415. godine u Slavoniji i Bosni, u zbiljskom i nadnaravnom svijetu kasnog srednjovjekovlja. Originalni pristup i potanko poznavanje svijeta kojeg opisuje čine i ove Berečićeve priče čitateljskim užitkom.

Mario Berečić

SER JAKAB

Izvor: *Cronica seu origo fratrum minorum de Observantia in provinciis Bozne et Hungarie Christo Iesu militantum - Kronika ili ishodište opservantske Manje Braće koja vojuju za Isusa Krista u provincijama Bosni i Ugarskoj.* Bliži izvor su *Sablasti u samostanu: jedna epizoda iz slavonske franjevačke povijesti*, objavljene u knjizi Stanka Andrića *Potonuli svijet - rasprave o slavonskom i srijemskom srednjovjekovlju*. Institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje. Slavonski Brod, 2001., str. 191. - 223.

János, profesor sveučilišta u Pečuhu, promatrao je susret njegova franjevca Otta sa svojom slavonskom braćom. Kako su pristojni i puni razumijevanja u ovakvim trenucima! Inače su puni mržnje, kao i cijela zemlja tek nedavno izašli iz ratova koji su pokidali veze između Mađara i Slavena, radilo se o seljacima, redovnicima, plemićima ili profesorima. Do prije koju godinu pobunilo se slavonsko kraljevstvo, prva slavenska država od Mađarske na jug, ove je godine bosansko kraljevstvo teško porazilo mađarsku vojsku. Najjužnija slavenska kraljevstva pridružena mađarskoj kruni, hrvatsko i dalmatinsko, stalno su u pobunama. Zbog pobuna je János Pečuški

ovdje, a prati ga fra Ottó iz Budima. Novi kralj Žigmund - Sigismund¹, vrlo je uspješan u održavanju vlasti, ali je neomiljen jer je stranac. Po jeziku je bio Nijemac, ali su ga u Slavoniji podržavali mađarski naseljenici te su Slavonci-Slaveni² izjednačavali kraljevo nasilje s nasiljem Mađara. U Mađarskoj se

---

¹ Žigmund ili Sigismund Luksemburški (1368.-1437.), sin cara Karla IV. Luksemburgovca. Od 1387. hrvatsko-ugarski, a 1419. češki kralj. Rimsko-njemački car od 1411. Odgovoran za smrt slavonskog plemstva i Jana Husa, vođe čeških reformatora. U oba slučaja dao je riječ da su sigurni, a onda ih je dao ubiti.

² Velika sličnost između slavenskih naroda i pokrajinskih skupina uvijek je zbnjivala strance. Tako su i Mađari XV. stoljeća mijesali opći naziv "Slaven" s pojedinačnim nazivima

Žigmund i Mađari nisu pretjerano voljeli. Voljeli ga podanici ili ne, slomio je otpore mađarskog, slavonskog i hrvatsko-dalmatinskog plemstva, ali nije uspio porobiti nemirne planinske Bosance vojvode Hrvoja Vukčića Hrvatinića. Oni su prije četrdesetak dana, početkom kolovoza, teško porazili mađarsku vojsku pomažući se i Turcima koji su već zgazili Grčku, Bugarsku i Srbiju. Bosanci su i inače bili problem za okolne države: prije dvije stotine godina u njihovim izoliranim krajevima buknulo je patarenstvo, krivovjerje došlo iz Provanse, a ojačano bugarskim bogumilstvom. Patreni su ubijali katoličke svećenike i protjerali ih. Zato je mađarski i hrvatski kralj Bela IV. bosanskom biskupu-izbjeglici dao ovaj grad Đakovo i nekoliko župa, a potonji se preselio iz svojeg biskupskog grada Vrhbosne³ u sigurnu Slavoniju 1247. godine. Njegovi se nasljednici nisu vraćali u Bosnu. Sadašnji biskup bosanski nije u gradu jer je oputovao na zapad Slavonije pa su János i Ottó došli izravno u franjevački samostan.

Potom se profesor i sam predstavio pokazujući kraljevske potvrde. Jánosa su predstavnici kralja Žigmunda Luksemburškog zamolili da riješi prijepor u đakovačkom franjevačkom samostanu. Đakovačkim franjevcima se svidjelo da János Mađar govori njihovim jezikom, dok

---

krajeva ili kraljevstava.

³ Danas Sarajevo.

njemu to i nije bilo teško: u pečuškom kraju žive i Slaveni i Mađari. No, to je bilo jedino što im se svidjelo. Kralja i predstavnike vlasti nisu voljeli jer je prošlo tek sedam godina od pokolja slavonskog plemstva koje je Žigmund te 1408. pozvao na sabor u grad Križevce i pobio, iako je dao kraljevsku riječ će biti sigurni. Uzdržani, puni blagog prezira, Đakovčani su dočekali predstavnika mađarskih franjevaca i poslanika "mađarskog" kralja koje je pratio oveći odred konjanika u oklopu. Samostanski kustod Nikola počeo je svoju priču, a događaji iz priče pravi su razlog dolaska predstavnika kralja i franjevačkog reda:

"Kad je mađarska vojska bila poražena u Bosni kod Usore, vraćala se preko Đakova. Dvojica teško ranjenih, ser Jakab Meljkutski i njegov štitonoš Aladár ostali su kod nas jer se više nisu mogli kretati ni u nosilima. Preminuli su brzo, a mi smo ih uz najveće časti pokopali na našem groblju u samostanu. Osobno sam preko noći molio za njih u crkvi, pred oltarom. Molio sam se i ugledao ser Jakaba kako mi prilazi. To jutro smo ga ukopali, a on se šetao po crkvi u svojoj opremi. Nije bio sam, s njim je išao i paž Aladár. Neću nikada zaboraviti...", uzimao je fra Nikola zrak, "hodali su teško upućujući se baš prema meni. Vitez je pružio svoje ruke, ja sam ih uhvatio i počeo se hrvati s njim. Napao me i paž, ali sam ga gurnuo nogom i on je ostao ležati na podu crkve. Hrvao sam se s umrlim skoro do jutra. On me gurao

prema vratima crkve, ja njega prema oltarima. Napokon sam se sjetio gdje nama leži moć, pogledao na fresku Isusa Krista i zavapio: 'Spasitelju, pomozi već jednom.' Odmah su nestali, a ja pao u nesvijest. Kad su me podigli ujutro s poda, nisam mogao vjerovati. Ispričao sam sve i odmah smo otkopali trupla. Na blago mekim rukama ser Jakaba vidjelo se da su ih moje šake držale, pažu je jedna noga bila odbijena. Morali smo ih izbaciti podno zidova samostana. Tamo i sada leže."

Kraljev poklisar nije povjerovao u priču, samo je promrljaо nekoliko riječi u kojima nikoga nije optuživao i zamolio domaćine da mu pokažu smještaj. Želio je ostati u samostanu i neko vrijeme promatrati njihovo ponašanje. Mrak je već pao, pa nije mogao vidjeti izbačena trupla. Njega i fra Otta doveli su u malenu sobu s dva stola i toliko kreveta te brzo nestali.

Ottó nije ništa govorio - nije bio previše obaviješten, niti su ga te stvari zanimale. Slaveni koji žive u kraljevstvu bili su mu nepoznanica, nije znao ni slavonski, ni bosanski, ni hrvatski jezik. Prema Jánosevu mišljenju, bio je tipična neznalica, debeljuškasto-tupasti fratar sa zapada Mađarske. Njegove franjevačke starješine poslale su baš njega da se narugaju franjevcima u Đakovu: šalju im najgoreg od sebe, a ne najboljega. Mađarske franjevce pati jer su uvijek bili pod upravom bosanskih fratara, čak je i srce Mađarske,

tvrdi grad Budim, imao samostan odgovoran južnim Bosancima.

* * *

János je vrtio glavom: uzdržanost, skromni smještaj, sumnja u oskvruće nedužnih kraljevih vojnika mučila ga je više od jezivosti priče koju je čuo. "Svi su crkveni redovi i svjetovni staleži u ovoj kraljevini protiv nas. To se osjeti", reče više za sebe.

Profesor se malo iznenadio kad se suputnik javio: "Izbaciti ta tijela najveća je slavonska drskost od kada je Luksemburgovac smirio njihov otpor. Ako su lagali, dobro su se zaštitili. Živi mrtvaci dobro štite njihov čin", uzvrati Ottó. "Meni to zaudara na pobunu", prihvati profesor János.

Nije dobio odgovor. Franjevac ustane s kreveta na kojemu je sjedio te izade. Profesor je prepostavio da se zaputio kod bludnica jer i njih je bilo uokolo samostana. Da, Ottó je životan, u tren je znao skupiti seljake na propovijed, raspaliti ih i dobiti darove kojima je hranio svoje suputnike. Nije se stidio zarađivati na taj način. Dakako, kad je prešao Dravu, više nije imao kome propovijedati jer su prolazili slavenskim-slavonskim krajevima.

Takav je on, promjenjive naravi. Na početku je puta pokazivao umnu tupost, a tek kako su prolazili Slavonijom pokazao se drukčijim. Kad su počeli put iz Pečuha,

izjavio je da ne zna latinski, osim nekoliko molitvi i stihova, a nakon prelaska granične rijeke Drave već je znao navoditi čitave ulomke iz Cicerona i objasnjavati ih na latinskom jeziku. Unatoč čudljivosti, taj mu je prepredeni redovnik ipak bio simpatičan.

János je legao i dugo čekao san. Vrtio se stalno razmišljajući o domaćinima. Oni i ne skrivaju da su ljuti na kralja jer je vladao nepravedno i krvavo. Znao je da se neće otvoreno suprotstavljati, ne nakon Žigmundove pobjede nad njihovim buntovnicima, ali i da će se na ovakve načine boriti. Ovo je mali neposluh za koji je potreban samo jedan poklisar, no mora se ispitati i zaustaviti jer prijeti novim neposlusima. A oni će izroditи novu pobunu.

Čim je zaspao, ušao je Ottó i uzeo mu pokrivač. János je odmah pružio ruku na redovnikov krevet i vratio oduzeto. Kako je utočio u san, ponovno je ostao bez plahte. Izderao se na Otta, no ovaj je samo rekao na latinskom: "Hladno je."

Profesor je ustao, odjenuo se u mraku, upalio svijeću i krenuo prema svojim pratiteljima. Oni su odsjeli u konjušnici pored samostana. Ljubazni vitez mu je ustupio mjesto u maloj spavaonici.

* * *

Na zajutarku, u ranu slavonsku zoru, profesor je ušao u blagovaonicu ignorirajući Otta. Ovaj nije razumio o čemu se radi, no nije htio za vrijeme kratkog obroka ništa

govoriti. Kad su izlazili iz samostana, domaćin fra Nikola neotesano je napustio profesora pričajući sa svojim franjevcima o mađarskim fratrima koji tamo vole kockati preko mjere. Samog Jánosa sustigao je Ottó upitavši ga zašto se ljuti.

"To ste trebali pitati me jučer. Plahtu ste mogli zamoliti."

"Koju plahtu?", čudio se franjevac.

"Onu koju ste mi sinoć uzeli."

"Ja sam spavao cijelu noć. Ničega se ne sjećam."

Došli su uto ispod zidina. János je odmah vidoval da se neće naći traženo na tijelima. Oklopi, kosti i lubanje bili su porazbacani uza zid, već bez ostataka mesa na kostima. Tragova borbe na mrtvim tijelima više nije bilo. Slaveni su se povukli što dalje od oklopljenih kostura hineći veliki strah.

Glume. Izbacili su tijela da se osvete kralju, prezirao ih je János.

Profesor se okrenuo i uputio u samostan, za njim ostali. Domaći su likovali, Ottó je opet prišao. János mu šapne: "Ne vrijedi nam se svađati. Toliko je neprijatelja oko nas. Nemoćan sam."

"Zato vas je kralj poslao, uvijek iznadete rješenje.", reče mu Ottó.

Išli su dio puta, Mađari ispred, Slaveni iza. Onda profesor prozbori: "Čudim se, zašto ste mi uzeli pokrivač." "Nisam. Tek sam se jutros probudio s dvije plahte na sebi. Čuo sam od vojnika da ste prespavali kod njih."

Profesor ga je gledao nepovjerljivo. Onda Ottó prizna: "Bio sam se... kartati. S Đakovčanima."

Odmah je sinulo Jánosu zašto su se domaćini nakon jela onako šalili na račun Mađara-kockara. Nije mu preveo što su jutros govorili. Njihova neotesanost zrela je za ignoriranje. A ovo s Ottom... to je fratrova igrarija. Zanemarit će je.

Za ručkom je opet slušao grube šale na račun mađarskih franjevaca. Doista je prezir domaćina bio jak kad su se šalili s Ottom na njemu nepoznatom jeziku kršeći pravilo šutnje za jelom. János je posjedovao dovoljno objektivnosti za ovo neobjektivno doba da bi pomislio kako su Slavonci zli. Oni su samo reagirali na krvavu vlast kralja i Mađara koji su mu pomagali kršeći stoljetna prava ovih Slavena. Htio je reagirati, nešto im reći, ali nije znao kako. Njemu je, uostalom, svejedno. On ima misiju kojoj se mora posvetiti. Rat ga ne zanima, to je za vitezove i druge pljačkaše.

Ottó se sam snašao. Pogledao je kustoda Nikolu i rekao na slavonskom:

"Ja znam što je bilo u brdima."

Zabava domaćina naglo je prestala. Svi su velikom brzinom zaronili glave u tanjure i zašutjeli.

"Što?", pitao je profesor. Ottó je samo zagonetno šutio. Na mađarskom. Nakon jela János je projahao Đakovom. U kući Egona Stolara, najuglednijeg Mađara u gradu, dogovorio je sastanak s ostalim Mađarima. Odmah su ga obasuli žalbama

protiv većinskih Slavonaca. Prema njima, oni samo toleriraju kralja i uvijek su protiv vlasti. Bili su svjesni da su franjevci izbacili tijela i izmislili priču.

"Oni nisu pod kraljevskom vlašću. Ako utvrdim da su lagali, onda ih mogu kazniti. Inače ne. Oni su slobodni od svjetske vlasti", objasni profesor.

"Možete ih slobodno kažnjavati, pokvareni su lopovi", reče sitni trgovac Bence.

"Sakrili su novac od biskupove desetine iz brđanskih župa", dometne Egonov sin Lájos.

"Svejedno, moram ostati tamo i trpjeti ih. Sami će se otkriti.", János je vrlo samouvjereno tvrdio. U sebi je znao da nije tako. Od redovnika je teško bilo što dobiti, napose priznanja za protudržavni čin.

Kad je završio razgovor, ispred Egonove kuće dočekao ga je kustod Nikola, nikad ljubazniji, ali s dozom uplašenosti: "Zna li fra Ottó slavonski?"

"On sve zna", nasmije se János dobre volje nakon posjete zemljacima: "Kad smo krenuli na put, nije znao latinski, oko Valpova bio je mali Ciceron."

Fra Nikola se nije nasmijao. Šutljivo je pratio izaslanika kroz grad te ga žurno uveo u samostansku blagovaonicu. Ottó se tamo nalazio okružen vrlo uznemirenim fratarskim haljama. Govorio je razgovijetno slavonski, iako je više vukao na bosanski.

"O svakom je fratu nešto rekao. Zna sve naše osobne tajne", šapnu Nikola.

Profesoru svane o čemu se radi - i naglo znanje latinskog i nepredvidljivo Ottovo ponašanje. I da je bio manje učen, prepoznao bi o čemu se radi. Imao je iskustva s tim i znao je da su franjevca obuzeli duhovi. Na drugi način fratri poput Otta - priprosti putujući fratri - ne govore druge jezike, osim materinjeg, a i njega iskrivljeno. Glasno se obratio:

"Tko mi je, Ottó, skinuo plahtu?"

"Nije on. Pod tvojom plahtom, Jánosu, Aladár je umro. Bio sam u njegovu tijelu, pa nisam odolio da Otta ne iskoristim da se igra tobom. Samo, nemoj me napasti, jer neću stradati. Stradat će Ottó.

"Neću te napadati", reče János ravnodušno, iako se nije osjetio sretnim zamišljajući da je svoje vrijeme dijelio s obuzetom osobom.

"Jesi li to ti, Aladár?", zavapi fra Nikola.

"Nisam, kažem vam, samo mi je njegovo tijelo bilo privremeni dom!"

"Tko si ti, ako nisi Aladár?", upita jedan od domaćih fratara.

"Starac Rado iz Ruda", reče duh iz Ottovih usta našto izazove žamor. Starci su bili krivovjerni svećenici iz Bosne, a patarensko krivovjerje bilo je povod zbog kojeg je kralj i počeo rat.

"Uz mene je bio još jedan starac. Nas dvojica smo vodili bosanske župe oko rječice Usore. Mađarski su vojnici ušli u naš dom i ubili nas pod optužbom da smo u dosluku sa sotonom. A nismo, vjere mi naše

bosanske. Umjesto da smo otišli kod Boga, ostali smo lebdjeti gledajući ubojice kako se spremaju za bitku. Gledali smo i vojvodu Hrvoja i znali da će pobijediti. Ne treba tu biti prepametan. Naši su Bosanci imali veliku vojsku i poznavali područje. Samljeli su Mađare odbacivši taj dan tisuće duša u vis. Moj drug starac i ja onda još nismo znali kao se kretati kao dusi te smo se zatekli u tijelima mađarskih vojnika. Vozili su nas u tim tijelima do Slavonije, do ovog katoličkog samostana. A kad smo tu dovedeni, odlučili smo malo poplašiti fratre. Fra Nikola se baš nije snašao i to uzeo k srcu. Katolici inače ne vole šale kao mi. Onda su tijela izbačena iz grobova, izašli smo iz njih i pokušali se vratiti sami u Bosnu. Nije išlo, ja sam zalutao na drugi kraj Slavonije i izgubio druga. I onda sam ušao u ovog Mađara. Inače, možete me istjerati iz njega, ali će se vratiti. U nekog od vas. Evo vam ponude da vas ne diram: vodite me u Bosnu. Priznajem, nisam se još naučio kretati u prostoru. No, pazite se! Tko god me napadne, ući će u njega. To sam dobro naučio."

Slušatelji su dugo i užasnuto šutjeli pa pogledali kraljevog izaslanika. János se nije dugo dvojio. Rješenje problema zbog kojeg je došao nametnulo se samo. Nakratko se u kutu blagovaonice posavjetovao s Nikolom da bi zatim izašao pred fratre. Uz klimanje glave kustoda Nikole, objavi:

"Ujutro se fra Ottó sprema na put. Da se riješimo starca. A za drugog duha,

pripremite se. Pojavit će se, u to sam siguran. Onda mu ponudite pratnju do Bosne."

Kao društvo opsjednutom Ottu javio se Fra Vilim Dalmatinac. Krenuli su ujutro prema rijeci Savi, granici Slavonije s Bosnom. Tamo će Vilim obaviti obred istjerivanja duha i osloboditi fra Otta suvišne duše. Profesor János osobno je ispratio fratre koju milju dalje od grada te se vratio i na brzinu spremio. Žurilo mu se iz neljubaznog Đakova prije jesenjih kiša.

* * *

Na kapiji je izaslanika i oružanu pratnju ispratilo cijelo naselje, posebno

domaći fratri. Nikada nisu bili ljubazniji. Fra Nikola im je poželio dobar put.

"Glavno je da smo našli krivca.

Nikada ne bih dozvolio da je duh kraljevskih mađarskih vojnika zao", govorio je János skačući na konja.

"Najbolje je bilo ovako. Bosanska crkva svejedno je kriva za sve. Sada smo mirni i mi i vi Mađari", složio se Nikola. Oružnici i profesor napustili su gradsku okolicu brzajući prema mađarskom sjeveru. János je u glavi pripremao pismo kraljevskoj kancelariji o svim događajima u samostanu. Jedva je čekao da u Pečuhu dočeka fra Ottu pri povratku s bosanske granice.

Mario Berečić STARCI

Vilim Dalmatinac tek je sada postao svjestan da gol sjedi ispred vatre i suši odijelo. Jutro je svitalo u gustoj šumi, a on, patuljak i Ottó su sjedili na deblu između tri velike vatre. Iza šume je tekla rijeka, preko rijeke su sijali šareni zidovi grada Jaruge, kako kamene utvrde, tako i raznobojni zidovi drvenih kuća uokolo tvrđla. Onda se sjetio...

Nakon cijelog dana jahanja iz Đakova, ušli su sinoć netom prije sumraka u Jarugu, on i fra Ottó. Potonji je šutio

cijelim putem i to je Vilim cijenio kao dobro ponašanje. Upravo je njegov govor stvarao pomutnje u đakovačkom samostanu. Naime, Ottó je bio obuzet duhom. Kada je Ottó, zna samo mađarski i šuti, ali kada govorí, obuzet je i tada uglavnom vrijeda. Kao lijek Vilim se ponudio otpratiti ga u Bosnu odakle je zloduh rodom. Franjevcí su tom duhu obećali da će ga obredom poslati u onostrane svjetove.

Trebali su u Jaruzi prespavati u župnoj kući fra Tune iz Draža, tik uz zidine i ujutro skelom preko Save prijeći u Bosnu. Zloduh se probudio i iz Ottóvih usta optužio fra Tunu za silovanje gluhonijeme seljanke. Da ne bi fra Vilima nešto slično optužio, ovaj je Otta izgurao van. Od tada se ničega ne sjeća. Sada mu je bivalo jasno da je drugi zloduh obuzeo njega. Da, sinoć mu je došlo u svijest da se radi o dva duha patarenskih bosanskih svećenika-staraca koji su htjeli biti oslobođeni u Bosni. Natjerali su ih da plivaju preko Save. Patuljka je Vilim znao, bio je Starić, njihov bivši kmet. Obitelj ga je zapuštala pa je često bio na skrbi kod franjevaca. Oni su ga žalili jer je bio mali i zato što je bio proganjan od svoje obitelji. Patuljak je progovorio, ali to nije bio njegov glas:

"Fratre, ja sam Jablan. Također sam starac, kao i Rado koji je opsjedao Starića. Sinoć smo vas opsjeli i zajedno s konjima preplivali rijeku."

Vilim Dalmatinac je dobro znao do kuda dolaze granice opsjedanja i nije se zbunio: "Vi ste vješti kad ste sve nas opsjeli."

"Jesmo, franjevče. Ne bismo da nismo trebali pomoći malom."

"U Bosni smo", rekao je fra Vilim: "Mislim da nas nitko ovdje ne voli." Dobro je znao da je Bosna puna patarena, agresivnih ne-katolika koji nasrću na franjevce. Gledao je po šumi ne dolazi li

netko. Uostalom, bosanski je herceg Hrvoje tek nedavno razbio katoličku vojsku mađarskog kralja u planinama unutrašnjosti. Nije bilo vremena za razgovore: "Hajde da te egzorciram."

"Volio bih, kao i Rado, ali imamo problem sa Starićem. Mislim da tebe trebamo uza se, a mi ne možemo još u nebo tvojom egzorcizom. Starić je htio s tobom razgovarati u Jaruzi, ali sam te opsjeo čim ti se približio ispred župe. Morao sam to napraviti i žao mi je, iako si fratar. Starić je morao prijeći rijeku jer u Bosni traži dom, u gradu Negostavcima gdje..."

Glas duha iz patuljkovih usta je nestao pod naletom šumskih ptica. Vilim je bio blizu pa je sve dobro čuo. Odmah se složio: "Čuo sam za to. Za to sam. Nadam se da ćete me štiti od vaših patarena."

"Svakako, brate u Kristu. Bez obzira na tumačenja, i nama i vama je Isus zapovjedio davanje milosrđa."

Napetiji Vilim je video krajičkom oka zašto su ptice u tolikom broju preletjele preko njih. Reče duhu u Stariću nogom budeći Otta: "Na konje. Turci!"

Iako stanovnici Slavonije i Mađarske još nisu vidjeli bojni gnjev Turaka, znali su tko su oni. Vilim je opet gurao Otta do konja dok je on ponavljao na mađarskom: "Törökök, törökök! - Turci, Turci!"

Dok je Ottó još govorio, njih trojica su jahala kroz šumu zaogrčući se odjećom

u sedlima. Vodio ih je duh u Stariću. Zato su pronalazili čistine tamo gdje progonitelji nisu ni vidjeli prolaz u gustom raslinju. Ipak, iza njih su bila tri ratnika koji su, unatoč šumi, sustizali progonjene. Fra Vilim je znao da neće dugo moći bježati te zapovjedi neka zaustave konje. Sišli su, a on je otjerao životinje u duboko grmlje. Za koji tren su progonitelji projahali pored franjevaca i patuljka u grmlju vođeni topotom potjeranih konja. Vilim reče: "Riješili smo se progonitelja."

"Kako ćemo bez konja?", javi se Rado iz fra Otta.

Vilim odmahnu glavom. U njegovim riječima nije bilo zle namjere, samo vjere u sile koje više ne pripadaju zemaljskom svijetu: "Vi ste duhovi. Sjetite se."

Krenuli su pješice. Nekako su se osjetili sigurnima jedni u druge. Vodio ih je isti cilj - pomoći Stariću, a bile su pred njima iste opasnosti. Duhovima je trebao svećenik da ih osloboди kad za to dođe vrijeme, Stariću je trebala pratnja, Ottu oslobođenje. Morali su se držati zajedno jer je Bosna zemlja u ratu i puna pljačkaša, njezin je kralj slab, velikaši prejaki, narod zbunjen.

* * *

Nedaleko njihove šume Turci koje su zavarali odmarali su se u usamljenoj mračnoj gostionici. Bili su zadovoljni plijenom od tri konja koje su privezali u

staji. Domaćini-Bosanci nisu ih voljeli: Turci su za njih bili bahati i oholi. Ovi su natucali bosanski i s tim *slabim jezikom* vrijedali bosanska sela kao prljava. Hvalili su se da je kod njih na Kosovu sve čistije i bolje. Pili su vino i to domaćinima, kršćanima-patarenima nije bilo čudno. Razbijali su snažnim udarcima drvene bukare nakon što bi ispili dalmatinsko vino:

"Pijemo pa razbijamo. Kod nas na Kosovu toga ima u izobilju. Ne treba to štedjeti."

Vlasnik je poslao mlađeg sina da im doneše još posuda i vina. Kad je sin zašao za leđa pijanim ratnicima, približio im se: "Kod nas Turaka u izobilju. Ne treba to štedjeti."

Na te riječi, koje su bosanskom vlasniku gostionice bile znak, netko odapne strijele iz mračnog kuta prostorije. Sin i otac otkriju u odjeći skrivene mačeve i zabodu ih u Turke. Pijani, iznenadeni i uvjereni u miroljubivost domaćina, ratnici su od napasnika postali napadnuti.

Cio događaj su gledali fra Ottó i njegovo društvo kroz zaboravljeni otvor u drvenom zidu gostionice koji gleda prema šumi. Duhovi su tražili konje i osjećali kada bi trebao kucnuti trenutak otimanja četveronožnih prijatelja. Nadali su se uzimanju kad se Turci potpuno opiju, no vlasnici gostionice su ubrzali njihove planove. Odmah su otišli do staje i

odvezali svoje i turske konje, ukupno šest grla. Nestali su u mrak.

* * *

Starić je znao kuda idu, duhovi su osjećali opasnosti na putu i svi su sigurno putovali kroz Bosnu. Na ruku im je išla slaba napućenost i raspršenost naselja. Neslavni prolazak ugarske vojske dodatno je raščistio put. Jednom su dva dana prolazili i nisu naišli na ljude. Kada bi iz duhovi osjetili, zaobilazili bi ih. Uz prednost slabe napućenosti, Bosna je imala manu: to je planinska zemlja u kojoj se puno prelazi da bi se malo prešlo. Ponekad su duhovi zaposjeli svih devet tijela kako bi prošli kraćim teško prohodnim putom lisičjih prolaza u brdima i muflonskih domova u planinama.

Koliko god teško bilo po danu, svaku bi večer sjeli, zapalili tri ili četiri vatre, sjeli unutar njih i pekli hranu koju su taj dan usput pobrali ili ulovili. Opušteno su pričali uz jelu, vatru i planinsku noć. Rado je govorio o svom rodnom mjestu Rudu oko kojega se nalaze velike planine, veće od ovih na sjeveru Bosne. Volio je govoriti da od Bosne do Indije neprestano se dižu sve više i više planine koje prekida tek po koja nizina. Vilim je pripovijedao o svom rodnom Kninskom polju, najljepšem u Zagori. Bilo mu je smiješno što su ga u Slavoniji prozvali Dalmatincem, jer je bio blizu Dalmacije, ali on je bio Zagorac. Ili,

kako su neki govorili, Zagoran. I Jablan je govorio o svom Oreju, selu na rijeci Bosni.

Samo je Starić loše govorio o svom rodnom kraju. Njega je obitelj zlostavljala jer je mali, samo su mu franjevci pomagali. Njegov je rod pripadao samostanu i obavljaо je kmetske poslove. Bili su brojni i dosta bogati, ali netrpeljivi: govorili su svom patuljku da je lijen, prljav, izazivali ga, a kada je uzvratio, tukli ga jer je nasilan. Franjevci su ga trebali jer nitko nije dobro čistio dimnjake kao mali ljudi. Kopao je i bunare u gradu Dakovu i okolicu. Kao majstor je prije desetak godina, u dvadeset i petoj, dobio otpust iz kmetske službe. Postao je gradski dimnjačar, a dobio je i pravo građanstva. Prije nekoliko dana je nestao. Govorio je da se napokon ohrabrio otići na put. Vidljive i nevidljive glave klimale su sućutno. Znali su da će se tamo gdje ide bolje osjećati.

* * *

Uz dobar zemljovid u glavi i izvanosjetilne sposobnosti duhova moglo se brzo putovati kroz onodobnu Bosnu. Tako su sedmi dan stigli na odredište iznad grada Srebrenika. Jahali su uz planinsku kosinu kroz uski putić između stijena. Vidjelo se da njime ljudi rijetko prolaze i da je ova kosina teška i za gorštakе.

Nakon nekoliko velikih zavoja i desetak strmina na putu su se vidjeli prvi

tragovi. Bili su to otisci kotača kola. Tragovi volovskih kopita bili su normalne veličine, no trag kola je bio neobično tanak. Pratili su ih do stjenovite zaravni. Tamo im se, dobro skriveno stijenama planine, ukazalo naselje. Stigli su na cilj, grad patuljaka Negostavci.

Stariću su o njemu govorili putujući patuljci-žongleri koji su dobro poznavali patuljasti svijet. On je jako dobro zapamtio put koji su mu zabavljači izložili, godinama ga ponavljao u sebi i napokon prije desetak dana odlučio na njega i krenuti. Jablanov ga je duh obuzeo i on je preplivao Savu, želja katoličkih i patarenskih duhovnika snažila da stigne do cilja. Patuljak je od prvog trenutka osjetio da se nalazi na svojoj zemlji. Trčao je zadriven uskim uličicama, zavirivao u kućice, radionice i staje. Ali, stanovnika nije bilo nigdje.

Za naselje patuljaka se znalo, no rijetko je tko znao gdje se točno nalazi. Patuljci su u svim rudarskim zemljama bili rado viđeni. Na Starićevu nesreću, njegova rodna Slavonija bogata je žitom, ali ne i rudom pa je Starić bio suvišak svojoj srednjovjekovnoj obitelji koja ga se zapravo bojala. U Bosni, kraljevstvu bogatom rudom, a siromašnom žitom, bilo je i više patuljaka jer su rudnici XV. stoljeća vrlo uski. Kako je Bosna jedna od nekoliko zemalja na kontinentu koja je uvijek po nečemu posebna, tako su u njoj patuljci uspjeli zaposjeti rudnik srebra i

ostvariti samoupravu. Plaćali su namete jedino najmoćnijem vodi u Bosni, nekada kralju, danas vojvodi-hercegu Hrvoju. Oni su ih štitili od drugih voda, a zauzvrat dobivali više srebra. Sada je, pak, vidljivo da zaštita Negostavaca nije bila dovoljna. Naselje je bilo prazno.

Starić je zaljubljeno išao od kućice do kućice, gledao kroviće, ulazio unutra i dirao predmetiće za svakodnevnu uporabu. Bio je očaran. Za njim su išli i svećenici. Odmah su zamijetili kako naselje nije opljačkala vojska. Izgledalo je kao da su patuljci čuli njihove konje i na brzinu nestali dublje u planini.

"Do noći će se vratiti", rekao je Jablan iz Ottovih usta.

"Misliš da nam je bolje otići?", pitao je Vilim.

"Da", uglas rekoše duhovi iz Otta.

"Da vas oslobodim ovdje?", pitao ih je fra Vilim.

"Nemoj", reče Rado. "Ako nas možeš odvesti do naše župe na Usori. Želio bih vidjeti moje župljane. Vjerujem da su živi."

Vilim samo klimne glavom. Bilo mu je, iako je zazirao od patarena i drugih nevjernika, jako žao zbog njihove župe. Znao je još iz Đakova: kada je prije tri tjedna katolička mađarska vojska napredovala kroz bosanske nizine, ubijala je i palila, tako da je ubila i ova dva starca. Vjeruje se i puno njihovih župljana. Usora

im je ionako blizu puta do Jaruge i neće biti teško skrenuti.

Starić je sijao od zadovoljstva:
"Morate ići. Kad se mještani spuste s planine, neće im biti drago da vas vide. Tako se barem govori."

"Ne bojiš li ih se?"

"Ako me budu ubili, to će biti smrt među svojima."

"Mi ćemo biti u podnožju. Ako ne budeš došao do sutra u podne, krenut ćemo gore", reče Jablan.

Starić se malo zamisli i pristane. Posljednji su put sjeli i zajedno blagovali. U rano poslijepodne oprostili su se. Duhovi i franjevac ostavili su mu tri konja, preveliko bogatstvo. Visoki su odjahali u podnožje planine i postavili prostirke na jednoj od čistina. Tu su prenoćili.

Ujutro je Starić već trčao cestom. Dozvali su ga da skrene u njihovo šumsko zaklonište. Kad su se sreli, kao da se nisu vidjeli desetljećima. Izgrlili su se i izljubili.

"Odveli su me kod starješine, to je patuljak iz Transilvanije. Isprva su bili malo mrki, a onda su se samo smijali. Ubrzo me starješina, naš knez Markó, zagrlio i ponudio mi smještaj kod njega. Od sutra mi grade kuću. Naučit će me kako se kopa srebro."

Starić je isijavao od zadovoljstva. Tuge i radosti su se u početkom četrnaestog stoljeća iskazivale na buran način i pridošlicu je negostavačka

zajednica prihvatile uz iskreno veselje. Patuljak nije video puno, pa nije ni mogao pripovijedati koliko su njegovi bivši suputnici željeli. Brzo ih je ostavio jer mu se išlo u novi dom. Rastali su se tužno, vrlo tužno.

* * *

Do Usore je trebalo jahati neka tri dana. Duhovi su znali put od Srebrenika do svoje riječne doline izbjegavajući uobičajene putove. Fra Vilim se već čudio kako u cijeloj Bosni nije video Bosanca. Time je zapravo bio zadovoljan. Budući preoprezni, puštali su jednog konja ispred njih. To je bila pametna zamisao: na silasku u dolinu netko ih je promatrao.

To su bila ona tri Turčina koje su opljačkali. Tako su se pritajili da su postali dio grmlja i stijena oko sebe. Priredili su oružje koje koriste od djetinjstva, oštре mačeve i buzdovane od kojih pucaju kosti. Kada su zadnji puta napadnuti, ti su turski plaćenici - poluregularni vojnici i turski naseljenici u albanskoj zajednici - saznali da ih bosanski narod voli dok se bore protiv Mađara, ali da im nisu omiljeni kad za zaradom jašu Bosnom. Doznali su tada da Bosanci imaju višak srčanost, dok su domaćini u krčmi doznali da Turci ispod odjeće nose oklop. Bilo kako bilo, ratnici su prošli bez rane, što se ne može reći za Bosance. Ni krčme više nema.

Kad su preživjeli napad, pratili su tragove kradljivaca. Gubili su ga i nalazili, zaobilazili lisičje staze i muflonske domove i napokon sustigli fratre i konje. Zaobišli su ih i ugnijezdili na putu iz planina u Usorsku dolinu.

U trenutku napada, baš kada su konjske i ljudske glave bile na dva metra od turskih, jedan je Turčin odsjekao glavu drugom, dok je treći bacio oružje i uhvatio se za lice. Izgledali su opsjednuto. Vilim i Ottó su se u prvi mah uplašili misleći da je počeo pljačkaški nasrtaj. Ottó je vikao na mađarskom jeziku i to je smirilo Vilima. Mađarski iz Ottovih usta znak je da ga je duh napustio. Rado i Jablan su se odmah javili iz dva preživjela Turčina. Uspjela im je zamisao da puste konja i da ga jedan od duhova opsjedne. Konj je prošao zasjedu, tek je tada duh osjetio da je netko dobro skriven malo iznad puta za dolinu. Radilo se o Radu - on je u konju prošao pored zasjede i ušao u jednog vojnika, ubio drugog i brzo ušao u trećeg davši mu stravične slike u glavi. Jablan shvatio i pritekao u pomoć. Opasni su turski plaćenici postali vlasništvo bosanskih duhova.

"Evo, naših Turaka", sjedne ratnik s Jablanovim glasom na konja.

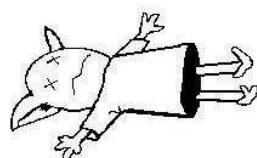
"Lovili su nas i sebe ulovili",
dometnu Vilim.

Odjahali su u Usoru. Doista je dolina bila razrušena, kao i župni dvor dvojice duhova. Skupili su po naselju građu i

odjeću, očistili što se čistiti moglo, no duhovi su vidjeli da nemaju zbog čega zadržavati fratre da ostanu. Otpatili su ih u turskim tijelima do granične rijeke Save.

U rastanku uobičajenom za ono doba izrekli su žalost jer su fratre skrenuli za njihov razrušeni dom. Vilim Dalmatinac je odbacivao njihove riječi: zblžili su se i to je bilo dovoljno. Nakon dugog rastanka katolika i patarena, Vilim i Ottó su se ukrcali na skelu. Put ih je vodio za Đakovo, gdje je Vilim ostao i postao popularan u samostanu pričama o doživljajima u Bosni, zatim u Pečuh i Budim, gdje se Ottó vratio kući. On je znao tek dio doživljenog - cijeli je put proživio opsjednut, tek na trenutke je bio svjestan, ali ni onda nije znao jezik. Profesor János iz Pečuha, Ottov suputnik s puta iz Mađarske do Đakova, slušao je njegove priče, morajući sastavlјati vlastitu priču iz Ottovih krhotina; bilo mu je dragو što se vratio kući.

U Usori su ostali duhovi koji su desetljećima obitavali u raznim tijelima, pomažući svojim župljanima i njihovim potomcima. Starić je ostao među svojima. Postao je rudar, izgradio tri kuće, oženio se i postao uglednim građaninom Negostavaca.

Ukoliko se na nekoga može računati kako će napisati tvrdu SF minijaturu, onda je to Zoran.

Zoran Vlahović 3C

"Dolazak!", Davidov režeći glas me trgnuo iz kunjanja na radnom mjestu.

"Što... tko?...", bunovno sam probavao istreptati drijemež iz očiju. *Koga boga... još dva dana nije trebalo biti nikoga! Nesreća?*

Provjeravao je senzore s orlovskom koncentracijom. David je oduvijek svoj posao shvaćao preozbiljno. Jes' da je danas uopće naći posao *premija* za sebe... Netko se možda može igrati ili zezati ili gledati 3-V po cijeli dan, ali iznenađujuća količina ljudi ne. Zašto onda spavam na poslu?... Pa biti će da je to nešto nepromjenjivo u ljudskoj prirodi.

Opsovao je i poslao signal oružnim orbitalnim stanicama, po svoj prilici budeći još kojih pedesetak ljudi.

Onda sam prepoznao obris teretnjaka i opsovao.

Iz veze je počela pristizati oko pola sata stara poruka.

"Halo, kontrola leta! Ovdje teretnjak *Sizif*. Tražimo koridor za prilazak!
Urgentno!"

"Odjebi, *Sizife*", David je zarežao preko odašiljača, gotovo prije no je saslušao poruku do kraja. Jes' da će odgovor putovati

malo ispod pola sata, ali čemu štedjeti na vremenu? "Došao si **dva dana prerano**. Samo priđi na deset parseka i raznje'ćemo te!"

Lice mu je bilo deformirano od srdžbe dok je s prezicom u holou odmjeravao moderni ogromni teretnjak koji se približavao orbiti, zajedno sa svojim ogromnim i bijelo isijavajućim rashladnim perajama i nazubljenim setovima sada već pregrijanih baterija.

Ma da je bio jedini...

"Žderite si svoje proklete baterije", promrmljaо je David za sebe. Ne da sam ga krivio.

I ja mrzim prepametne pilote/vlasnike nadsvjetlosnih brodova i njihovu *besplatnu* energiju.

O, da. Prilikom postizanja brzine svjetlosti, materija ostavlja svoju energiju iza sebe i nestaje. Teoretski, a ponekad i praktično dokazano.

Kao što je bilo teoretski, a ponekad i ponekad praktično dokazano da osovina ne može dostići kritičnu brzinu vrtnje a da se ne raspadne pri postizanju rezonantne frekvencije... Prije no su *praktičari* (prljava

riječ u ustima svakog teoretičara) napravili nadkritičnu osovinu, koja jednom, **brzo** pretjerana preko opasne zone ponovo dolazi u stabilno radno područje... *Prije* no se stigne raspasti.

Fizička masa ima dovoljno inercije da odgodi raspad tih par djelića sekunde... Tih par *dovoljnih* djelića sekunde...

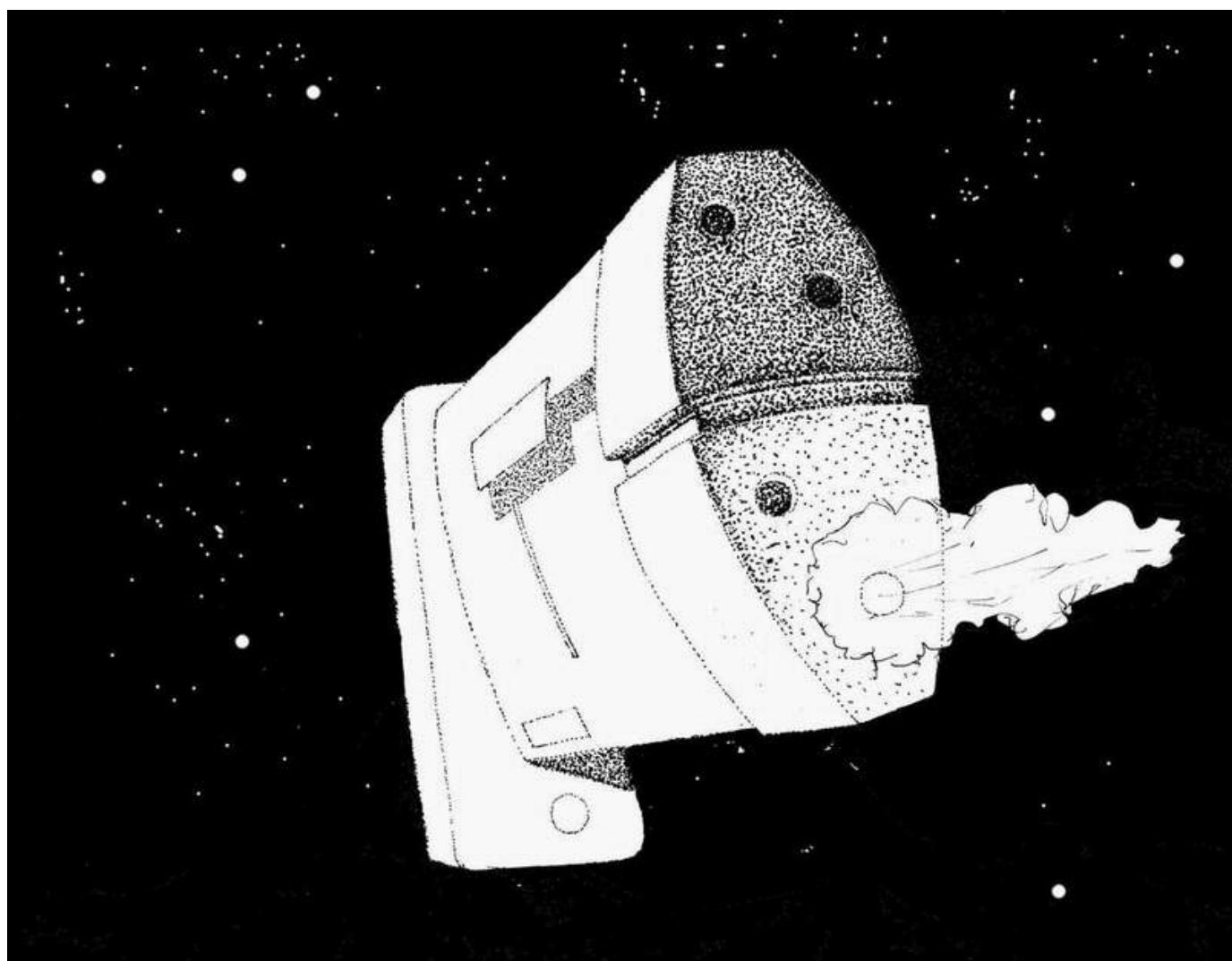
A potom su isto par stoljeća kasnije napravili i sa motorima za postizanje C.

Putovanja su odjednom postala isplativa, pa jeftina, roba je letjela preko svemira praktično bez ograničenja, badava... A potom je došla i energija...

Nekada su filozofi-teoretičari

dokazivali da bi ostvarenje perpetuum-mobilea ostvarilo zlatno doba, doba *viške* iskoristive energije, u kome nitko ne bi morao raditi ako to sam ne želi, u kome svatko ima priliku razvijati znanost i umjetnost, u kome je sve ostvarivo... ali te postavke nisu računale na jednadžbe ravnoteže.

Ne znam tko je prvi "otkrio", i priznajem da ni danas sasvim ne shvaćam logiku iza matematike koja to dokazuje, ali činjenica je da nakon prelaska "svjetlosnog zida" treba sve manje energije za daljnje ubrzavanje, u simetričnoj krivulji... a kada dodeš na 2C, voziš se doslovno *bez ikakvog*

ilustracija: Branimir Stipčević

utroška energije.

Za idući korak im nije trebalo dugo... Je li netko slučajno pretjerao iz gluposti, ili pred pritiskom konkurenčije, ili je naprsto *moraća znati* sada više nije bitno. Dalnjim ubrzavanjem iznad 2C počinješ *dobivati* energiju.

Jednom izvedena, jednadžba je svima bila savršeno očita i razumljiva... Osim rijetkim skepticima poput mene koji i dalje fizikalno ne mogu shvatiti kako nešto može *ubrzavati* uvlačeći plazmu na repu. S druge strane, ja nikada nisam shvatio ni onu teoretsku foru da struja u stvari teče unatraške.

Jedina prepreka dalnjem ubrzavanju je *eksperimentalno* dokazana činjenica da pri 3C brod akumulira neograničenu količinu energije i samouništava se.

Što većina posada doista smatra nepraktičnim.

Ako je netko zloupotrijebio istu onu inerciju da pređe zid 3C, nije se vratio da nam to kaže.

I tako je sa nadsvjetlosnim brodovima dva stoljeća prije mog rođenja pristiglo *Zlatno Doba* filozofa. Besplatna energija ni iz čega za sve, u neograničenim količinama...

Svatko je imao sve što poželi, svatko je imao privatnu klimu, vlastiti elektroopter, svo slobodno vrijeme koje je mogao poželjeti, mada velika većina nema pojma što bi sa njim... Dok entropija nije učinila svoje. U prirodi ne postoji besplatno. Cijena

nije uvijek prepoznatljiva, ali uvijek postoji... Ne možeš neograničeno "pumpati" dopunsku energiju u zatvoreni sustav a da ga ne debalansiraš.

A ma što neki ljudi mislili o tome, svaki je planet zatvoreni sustav, kao i svaki zvjezdani sistem. Višak energije se uskoro više nije stigao disipirati u obliku topline ili zračenja...

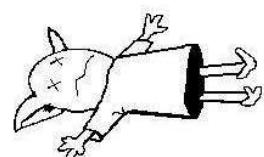
Prvo je klima otišla do vraka... Nije da su ljudi marili, dok god je svatko imao svoju privatnu klimu i svoje obećano slobodno vrijeme...

Potom se atmosfera počela gubiti, što nije bilo strašno jer se dovoljno nove moglo sintetizirati sa dovoljno *besplatne* energije...

Potom su fizikalne konstante krenule za atmosferom...

Neograničene količine *besplatne* energije su prezasićivanjem deformirale samu ravnotežu prostor-vremena i entropije. Toplinska smrt svemira, nekada milenijima daleka, sada je puno bliža.

Drugi Sporazum iz Kyoto je ograničio količinu dozvoljenog unosa energije po pojedinom sustavu, dozvoljenu količinu koju pojedini brod smije dostaviti u svaki sustav, ali pojedinci poput *Sizifovog* kapetana i dalje, iz gluposti ili inercije, ne mare. Samo da stignu brže, *konkurentnije*... S prepunjениm baterijama punim *beskorisne besplatne energije*.

Međunarodna suradnja: slovenski fanzin "AD INFINITUM"

VIDI, VIDI...

Piše: Darko Macan

Fanzine (kako im ime kaže: FANovske magaZINe) jednom je netko definirao kao "pisma prijatelju". No, kod nas su se fanzini uvriježili kao zamjene pravim magazinima u onim područjima u kojima "prave" magazine tržište ne podržava u financijski isplativim količinama. Stripovski, glazbeni i žanrovske fanzini tako su se kroz godine pokazali najbrojnijima, ali fanovski aspekt i dalje je često bio prisutan u određenoj šlampavosti izvedbe, oblikovanja, pa čak i sadržaja.

No, u Slovence se može pouzdati da će sve shvatiti krivo.

"AD INFINITUM" je glasilo novoosnovanog SF&F društva Prizma, prvoga u Sloveniji nakon duge žanrovske šutnje. I kako su mu, molim vas lijepo, pristupili? Prokleti ozbiljno! Prvo, počeli su s brojem nula, kao "oprostite nam ako smo u čemu pogriješili, ispravit ćemo kad zapravo počnemo" ... Zatim su napunili trideset i dvije stranice kvalitetnim sadržajem: izvještajem o osnutku društva koji nije dosadan (a strip ga diže za tri klase), recenzijama knjiga pročitanim na mjesecnim sastancima (majku mu, oni i pročitaju što si zadaju!), člancima, pričama i ilustracijama... Zatim su sve to profesionalno prelomili... Da i ne spominjem kako sve to nije napravio jedan čovjek, kako se to u fanzinima obično radi, već je masu

njih sudjelovalo i u uređivanju i u pisanju i u... izgleda svemu.

I onda - a to mi je apsolutno najgore - onda su obišli knjižnice i slično diljem Slovenije (jer im se ni sastanci ne održavaju uvijek na istom mjestu, ti nitkovi putuju naokolo i roštiljaju i zabavljaju se i...) te su tamo ostavili od 3 do 10 primjerka "AD INFINITUMA". I onda su ih, jest da su primjerici bili badava ali nema veze, ljudi razgrabili! I tako je do sada otišlo nekih 220 komada od 200 otisnutih. Bestraga, tko im je dozvolio da izmisle nov i efektivan način propagande znanstvene fantastike i fantazije pored iskušane metoda sjedenja u zadimljenoj sobi i kukanja kako nikoga nije briga?!

Srećom, mogu primijetiti kako je naslovica nultog broja "AD INFINITUMA" apsolutno za k...c (cenzurirao urednik). Jer da nije, ovaj bi prvijenac Tatjane-Tanje Cvitko i ekipe bio nepodnošljivo savršen i ne bismo imali zašto čekati drugi broj (najavljen za oko Istrakona), već bismo ih što prije sve do jednoga trebali spaliti na lomači kako ne bi ostatak balkanskog fandoma nastavili postiživati svojim profesionalizmom, nadobudnošću i nimalo prijateljskom kvalitetom.

Pisma, narudžbe i prijetnje smrću šaljite im na ad.infinitum(a)prizma.si.

Kina vrte, Čubi recenzira

Ako je moja računica točna, onda slavimo mali jubilej: 20. KVČR! Ako nije točna, utoliko gore po činjenice, pa opet slavimo isti jubilej. Narnijske kronike sam preskočio, niti me ono što sam čuo o filmu nagnalo da ga idem gledati, a i harale su neke viroze, koje me baš nisu mimošle, i tako to. No dobro, idemo na posao.

KINESKA BAJKA I DISTOPIJA

Piše: Aleksandar Žiljak

Zakletva

Kad netko bude radio inventuru zadnjih desetak ili nešto više godina filmske povijesti, onda će jedna činjenica neminovno ubosti u oči čak i površnog promatrača. A to je novi prodor dalekoistočnih kinematografija na zapadnu scenu. Prije svega se to odnosi na Južnu Koreju i Narodnu Republiku Kinu. Japanci festivalima harače još od pedesetih, samo su danas mlađoj publici poznatiji po crticiima i perverznim hororima i pornićima, dok hongkonški film - uglavnom i prvenstveno kung fu žanra - poznaju svi dovoljno stari da se još sjećaju kina *Kosmaj* (danas *Grič*).

Međutim, kineska se kinematografija - mislim na NR Kinu - pojavila kao nešto bitno i Zapadu zanimljivo tek s procesom otvaranja post-maovske Kine svijetu. A nama ovdje najzanimljiviji su povijesni akcioni filmovi, prožeti fantastikom, a bazirani na tradiciji kineskih borilačkih

vještina, čak i starijih od razvikanog kung fua.

Sjećam se, recimo, *Terracotta Warrior*, povjesno-akcionog spektakla o starokineskom generalu koji biva pretvoren u ratnika od terakote zbog neke lažne optužbe, da bi uskrsnuo među filmskom ekipom koja snima film u predratnoj Kini.

Pa je tu *Crouching Tiger, Hidden Dragon* (*Tigar i zmaj*) oskarovca Anga Leeja, koji bi bio obični kung fu film, da nema letenja preko krovova i po bambusima. Malo čudno za *mainstream* publiku, kojoj je film izgleda bio namijenjen, ali radi se o ekranizaciji jednog iz serije *wuxia* romana pisca Wang Du Lua (pravim imenom Wang Bao Siang), do smrti 1977. autora više od 30 romana. Ako su vam neki konci falili, to je zato što je Lee ekranizirao četvrtu knjigu iz pentalogije. Za potpuniji uvid preporučam predivno crtani strip serijal (još nezavršen) autora Andyja Setoa.

Tu negdje ulijeće i južnokorejski *Musa*, pomalo izvan konteksta, jer se ipak radi o povijesnom filmu, bez fantastičnih vratolomija, ali s junacima od formata na obje strane, u kome bi se Sam Peckinpah i Walter Hill brzo prepoznali.

scenografiju, savršenu fotografiju, podosta statista i uz vješto baratanje računalima da se neke stvari slože u konačnu cjelinu. A da nema slatke i izvrsne Zhang Ziyi, poveznice ova četiri filma (u *Terracotta Warrior* je bila, čini mi se, Gong Li), trebalo bi je

Konačno, ovaj se niz nastavlja s dva filma uglednog režisera Zhang Yimoua, *Heroj* i *Kuća letećih bodeža*. Oba su čvrsto ukorijenjena u kinesku povijest i u oba su junaci (a bogami i junakinje) ovladali borilačkim vještinama do te mjere da su njihove sposobnosti s one strane smrtniku zamislivog. Ukratko, leti se i mačuje na sve strane, pogotovo u *Heroju*. Sve to u prelijepim kostimima, uz impresivnu

izmisliti!

Najnoviji film u ovoj tradiciji je *Zakletva* režisera Chena Kaigea. Međutim, *Zakletva* ide još dalje u bajkovitost: ovo je sad već toliko drevna Kina da njom još hodaju božanstva. U priči o borbi arrogантног mladog generala, njegovog pomalo zbumjenog roba i djevojke koja se u ime blagostanja odrekla ljubavi, protiv okrutnog mladog zavojevača sposobnog da

čarolijom prevari smrt, nalazimo sve elemente kao i u gore spomenutim naslovima.

Pa ipak, čini se da Chen Kaige nije toliko profinjen režiser kao Zhang Yimou. Dok su bajke Zhang Yimoua - i na

vizualnom i na narativnom planu - poput vrhunskih remek-djela, *Zakletva* me malo podsjeća na kičerstvo jeftinih suvenira. Tko je imao prilike vidjeti kako Kinezi rade i jedno i drugo, možda će shvatiti što govorim. Ni akcionalo-borbene scene nisu izvedene s onom čudesnom kombinacijom furioznosti i precizne profinjenosti *Heroja* i *Kuće letećih bodeža*, a čini se (možda je to stilski namjerno tako) i da Chen Kaige i njegova ekipa nisu do tog stupnja ovladali računalima, što posebno ukočeno izgleda u sceni stampeda bikova u klancu. Da se razumijemo, film nije loš, ima to svoj ritam, glumci su privlačni i dobri, ali mislim da će ovakav film lakše prihvatići oni koji su se već zapalili za kineske povijesno-akcijsko-borilačke bajke. Ostali bi mogli imati nekih problema. A to je, zapravo, šteta, jer

Zakletva je na momente vrlo lijep film. Ostavite li predrasude po strani, nećete zažaliti pogledate li ga. Barem da vidite

kako izgleda *fantasy* (kako da *Zakletvu* zapravo drukčije i nazove mo?) kad ga se radi s jednog

bitno različitog gledišta, odmaknutog od tolkienovske tradicije, koja, čini mi se, već ozbiljno prijeti zagušiti cijeli jedan žanr.

Aeon Flux

Evo još jednog filma koji baš nije naročito prošao, ali se pokazao prilično ugodnim iznenadenjem. Režiju potpisuje Karyn Kusama, koja iza sebe ima *Girlfight* iz 2000. godine, film o mladoj boksačici u New Yorku.

Daklem, priča ide ovako: doš'o virus i pobio sve. Skoro sve. Ono što je preživjelo naraslo je do 25. stoljeća na pet milijuna ljudi, zatvorenih u utvrđeni i strogo uređeni grad usred nepregledne divljine. I premda svi imaju sve što im treba i naizgled je sve u

redu, u pozadini se događaju neke čudne stvari, ljudi nestaju bez traga, a policija radi što radi. Jasno, postoji i pokret otpora, čiji je vrhunski agent naslovna Aeon Flux

(Charlize Theron, ovaj put u crnokosoj inkarnaciji). I kad Aeon dobije zadatak smaknuti diktatora, razjarena zbog smrti sestre koju je ubila policija, pokazat će se da ništa nije kako se čini da jest. Smrtni će neprijatelji postati saveznici, a saveznici će postati progonitelji u potjeri čiji je krajnji ishod oslobađanje preživjelih iz stega jednog okoštalog sustava.

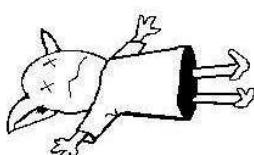
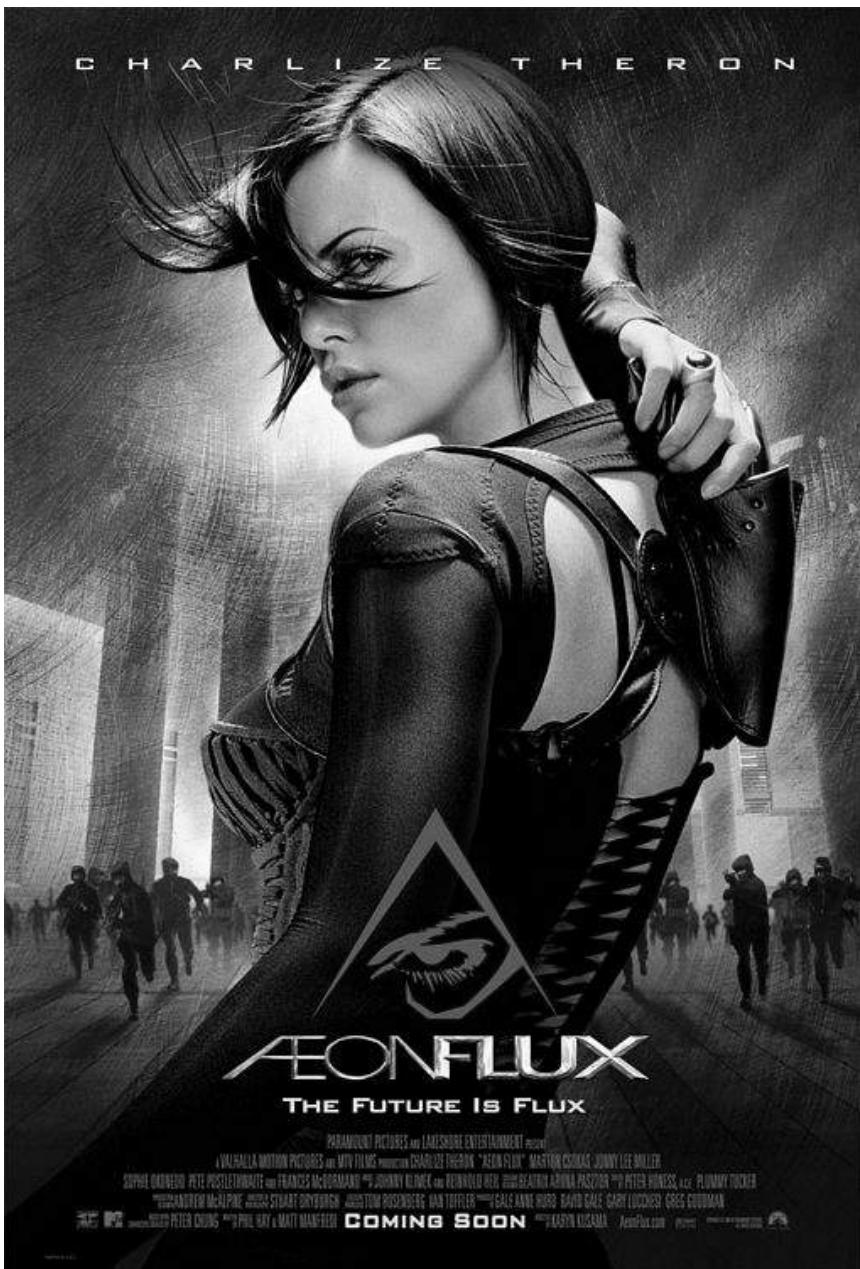
I sve to skupa uopće nije loše režirano, jasno uz dozu nekih sitnijih

gluposti na kakve smo pomalo i navikli, ima vrlo čvrste SF premise (neću sve otkrivati da ne kvarim užitak) koje su za filmsku zabavu čak i iznenadjuće ozbiljne, iako pravim ljubiteljima SF-a

ne bi smjele biti ništa novo. Tu su i neke političke aluzije, a postavlja se i ozbiljno pitanje prividne savršenosti uređene utopije. Kao što rekoh, jedan sasvim simpatičan mali filmčić, koji cijelo vrijeme drži pažnju, a po ozbiljnosti nekih tema koje načinje je daleko iznad stupidnosti holivudske visokobudžetne produkcije.

Ukratko, iako

Aeon Flux nije neko izuzetno remek-djelo, svakako pogledati, nije gubljenje vremena.

Galaktički književni leksikon: Oliver Franić

Oliver Franić, autor trosveščanog romana Araton i dugogodišnji ljubitelj znanstvene fantastike, rođen je u Rumi 17. rujna 1951. godine, no djetinjstvo je proveo u Šibeniku, a kasnije je studirao i radio u Zagrebu. Posao inženjera elektrotehnike vodio ga je od Sirije, preko SAD-a, Meksika i Skandinavije do Italije gdje danas živi. Razgovor je vođen u Zagrebu, dana 8. prosinca 2005. godine.

POČELO JE U ALEPU Razgovarao: Boris Švel

Parsek: Kojim si putem došao do Aratona?

Franić: Čini mi se da sam oduvijek nešto pisao. Kao gimnazijalac dobio sam neke nagrade Grada Šibenika za neke literarne radove - danas je to bogohulno reći - socijalističke tematike, no takva su bila vremena: teme su bile zadane. Zatim sam na studiju elektrotehnike uređivao fakultetski studentski list, uvodnici bi olako narasli na po dvije stranice. Kasnije sam nešto malo pisao u biltenu ARKZ-a (Astronomskog raketnog kluba Zagreb, op-ur.). *Araton* sam počeo pisati u Siriji, gdje sam bio između 1980. i 1985. godine. Prve stranice napisao sam rukom u gradu Alepu 1983. godine, a zatim po Damasku i Latakiji. Na stranicama sam stavljao datume i mjesta gdje je što pisano: kasnije u Rijeci, Šibeniku, Prištini, pa Stockholm, Sao Paolu, Montrealu, Montereyu... Sve do 2001., kad je roman bio

gotov. Poslije sam sve to skupio i objavio na kraju svake knjige, kao uspomenu.

***Araton* je bez sumnje žanrovska roman, nalik fantasyju, no zapravo je SF. Što znači žanrovsко određenje?**

Moj pogled na žanrove možda ne će svi dijeliti. No, kad govorimo o odnosu glavnine književnosti i žanrova, moramo računati da je književnost kroz tisuće godina izgradila kriterije koji se odnose na kvalitetu pisanog teksta, izgradnju rečenica, izgradnju radnje, likova... S druge strane, čitatelji imaju raznolike interese, jedne teme ih zanimaju više, a druge pak manje. Moj omiljeni primjer je ljubavni roman, ljubić. Dobar broj čitatelja i čitateljica htio bi više ljubavi nego u što je ima u nekom romanu opće književnosti, pa i po cijenu manje literarne kvalitete. Iz cjelokupnog života, dakle, zanima ih ljubav. Neke zanima povijest, neke pak zločin. Nas u žanru zanima što se može čovječanstvu dogoditi u

budućnosti ili kamo nas može odvesti tehnologija. Ljude koje zanima fantastika zanima pak nešto drugo... Kad postoji potreba, nađu se ljudi koji će je zadovoljiti, dakle pisci koji su tipično žanrovska. Oni ne kotiraju visoko na ljestvicama glavnine književnosti, ali zadovoljavaju žeđ za nečim posebnim, pa tako, dakle, nastaje žanr. Onda se javlja konkurenca, pa raste kvaliteta i unutar žanra.

U književnosti "glavnog toka" - kad govorimo o znanstvenoj fantastici - javlja se netrpeljivost iz još jednog razloga. Znanstvena fantastika govori o znanosti koju treba poznavati, a mnogi pisci koji ne pišu znanstvenu fantastiku ne znaju ništa o tim stvarima. Unutar žanra smatra se da žanr ima prednosti, da je teži i zahtjevniji, dok se u glavnini književnosti smatra da žanr ima niže kriterije, pa ga gledaju s visine i potcjenvivački.

U znanstvenoj fantastici najljepše je novo gledanje, neki novi kut iz kojega možeš reći: jeste li primijetili da to-i-to dovodi do toga-i-toga?! Ali, mnogi mladi pisci često nemaju takvo novo viđenje,

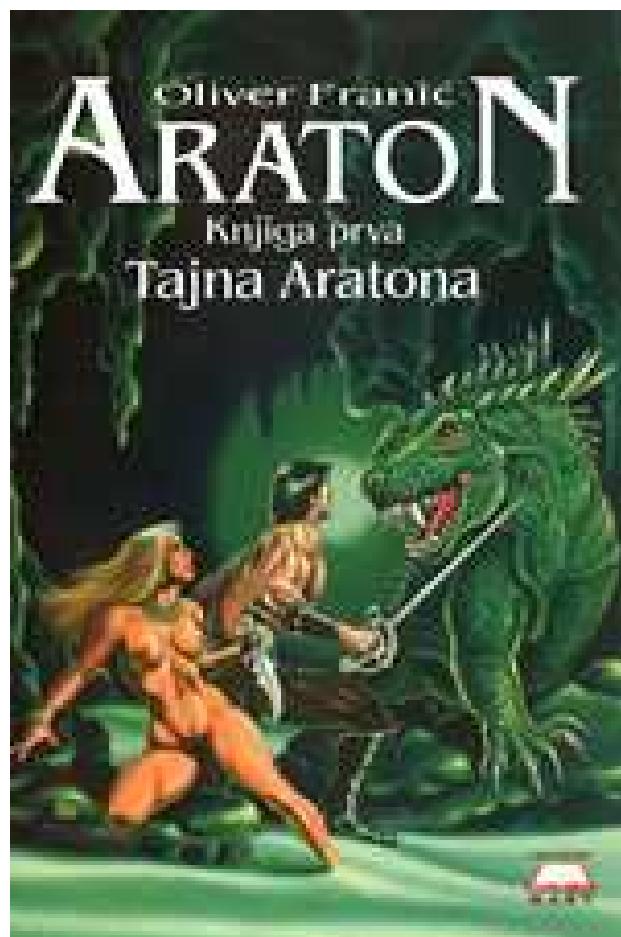
nemaju što novo reći, iako žele poštoto-poto postati pisci.

Nisu nevini ni oni koji pišu glavninu književnosti. Oni mogu slagati lijepе rečenice, ali ne znaju tehniku. Oni ne mogu suvislo pisati o stvarima koje nas zanimaju, primjerice o putovanjima u svemir i njihovim efektima - da putnik ne stari zbog einsteinovske relativnosti. Ima tu dosta i zluradosti, kad ti netko spušta što pišeš žanr.

Kad gledam glavninu književnosti i žanr, meni je važno da čovjek ima što reći. Imaš masu workshopova, masu radionica gdje se uči pisati, imas knjiga koje obrađuju to područje. Postoje ljudi koji su odlučili pisati, postati pisci, ali oni - jadnici! - nemaju što reći. Primjetio sam to u Americi, a vidim da se to preslikava i u nas.

Slabo pratim našu suvremenu glavninu književnosti, ali vidim da su to kratki romani, sto pedeset do dvjesto stranica. Ne branim *Araton*, ali neke stvari jednostavno ne mogu biti toliko kratke.

Kako je bilo objaviti roman veličine *Aratona*?

Mislim da je važno imati otvoren pristup za sve kategorije pisaca. Javi se neki majstor za minijature s jedne strane, odnosno netko s romanom od šest stotina stranica s druge strane. Važno je da postoji cijela lepeza mogućnosti. Nije bilo lako, ali nakladnika je toliko da - ako si uporan - moraš na kraju i uspjeti. Prvo sam išao onima koji su poznati po izdavanju SF knjiga: Nevenu Antičeviću u Algoritam, odnosno Damiru Mikuličiću u Izvore, no nisu pokazali preveliki interes. Tako je nakladnik na kraju bila Nova knjiga Rast.

Koje si utjecaje primao?

Na mene je utjecalo sve što sam pročitao, od Šegrta Hlapića na dalje. No, postoje utjecaji kojih sam svjestan, a očito postoje i oni kojih nisam bio svjestan, na koje su mi ukazali drugi ljudi nakon što sam objavio roman. Svjestan sam utjecaja Stanislawa Lema kojega smatram jednim od najboljih pisaca znanstvene fantastike do danas. Lemova rana djela, recimo roman *Ana sa zvijezda*, držim previše "socijalističkima", no njegova kasnija djela su vrhunac SF-a: *Povratak sa zvijezda*, *Solaris*, *Nepobjedivi*, *Fijasko*. Tu su i braća

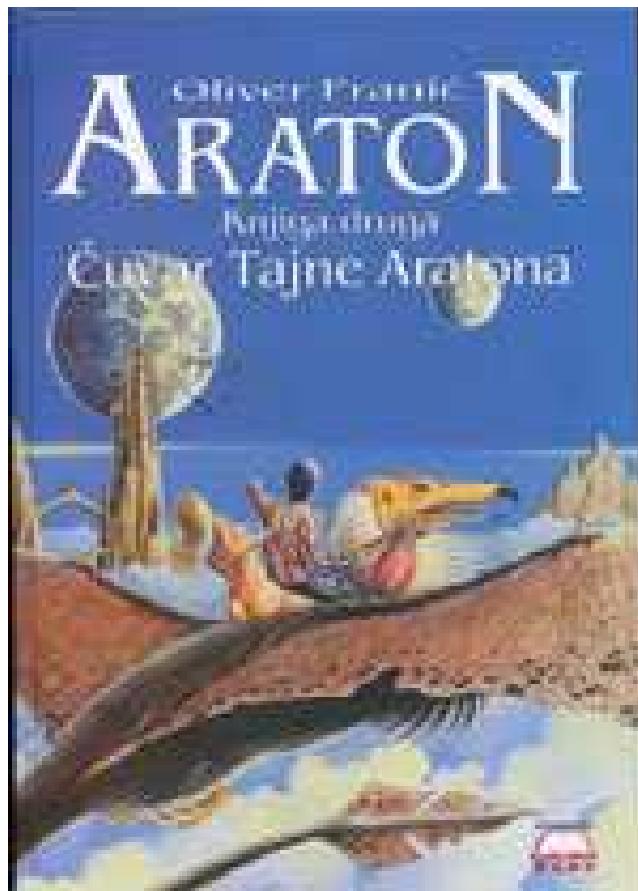
Strugacki - *Teško je biti bog, Piknik kraj puta* - iako su Strugacki "šarali", imaju različitih djela.

Ima čudnijih utjecaja, među kojima moram priznati Tolkiena, najviše svojom širinom i epikom, kao i odsustvom straha od puno različitih imena i naziva. Toga sam se i ja držao: ako želiš opisati autentičan svijet, ne možeš dopustiti da se kulise naziru. Znači, svoje ime mora imati i onaj predio koji se ne spominje izravno. Zato je najbolje sve imenovati, pa upotrijebiti u romanu onoliko koliko ti je potrebno.

Još jedan utjecaj koji sam prepoznao jest Edgar Rice Borroughs

koji je pisao više fantastiku nego science fiction, i to niske literarne vrijednosti. Međutim, on me oduševio s jedne strane svojom imaginacijom, odnosno napetošću radnje s druge strane. On je znao vrlo efektno završiti poglavljia, tako da čitatelj jednostavno hrli u nova. Svjesno sam pokušao to primijeniti.

Krst je Mažuranić, kao moj prvi čitatelj, prepoznao pak utjecaj Karla Maya kojega sam čitao dok sam bio mlad, čega pak nisam bio svjestan.

**Pripadaš dugogodišnjim
ljubiteljima znanstvene fantastike. Kako
je to bilo biti fanom SF-a prije skoro
trideset pet godina?**

Ranih sedamdesetih, to je značilo prepričavati sadržaje rijetkih filmova, bilo je oko tri-četiri filma...

Godišnje?

Ma kakvi! Bilo je sve skupa desetak filmova! Godine 1971. pojavila se *Odiseja u svemiru*, prije toga bila je *Zabranjena planeta*, još nekoliko jako starih filmova i nešto ruskih filmova na televiziji. Svaki ljubitelj žanra znao je nabrojati sve SF filmove.

Bio je i sajam SF-a u zagrebačkom Studentskom centru 1972. godine. Ondje su bili Darko Suvin, Zvonimir Furtinger, Predrag Jirsak... Jirsak je danas pomalo zaboravljen, ali u ono doba je bio ime. No, tada nije bilo teško biti ime u žanru: svatko tko je nešto napisao bio je poznat. Tada sam razgovarao s Furtingerom, bio je vrlo zanimljiv! Njegove knjige *Osvajač 2 se ne javlja* i *Svemirska nevjesta* su nešto što bi svaki SF fan trebao pročitati.

Zatim knjige, bile su rijetke i uglavnom prijevodi. Vrlo je važna bila zagrebačka izdavačka kuća Epoha koja je izdavala takve knjige. Mi smo imali liste knjiga koje smo tražili po knjižnicama. Recimo, *Državu na Mjesecu* sam našao u šibenskoj knjižnici jedne zime kad je sve bilo okovano ledom i oduševljeno je pročitao. Danas bi ta knjiga bila teška za

čitanje, osim možda najokorjelijim ljubiteljima žanra.

U drugoj polovini sedamdesetih pojavila se strana literatura u knjižari u Gundulićevoj ulici u Zagrebu. Bio je to šok. Kad smo doznali da tamo ima znanstvenofantastičnih knjiga, praktički smo se počeli tamo sastajati. Tamo smo upoznali i druge ljudе koji su bili oduševljeni SF-om

Kad kažeš "mi", na koga točno misliš?

Ljudi koji su osnovali klub SFera: Krsto Mažuranić, Bruno Ogorelec, Vojko Kraljeta, Vladimir Sokol i drugi...

To nas je ponukalo neka počnemo čitati na engleskom. Prva knjiga na engleskom koju sam pročitao bila je *2001. Odiseja u svemiru* Arthura Clarkea. *Odiseja u svemiru* je zanimljiv fenomen; film je uzbudio generaciju, ali nikako ga nismo mogli protumačiti, osjećali smo kako je tu nešto nedorečeno i nerazjašnjeno. Onda je tih godina gostovao u Zagrebu pisac Frederick Pohl, mislim da je domjenak bio u knjižnici "Bogdan Ogrizović". Pohl je odgovarao na razna pitanja čitatelja i netko ga je pitao i o filmu *Odiseja u svemiru*: kako on tumači završetak tog filma? Pohl je odgovorio nešto vrlo zanimljivo, naime, da su film radili Arthur Clarke i Stanley Kubrick. No, kad su to zajedno dovršili, Kubrick je ostao sam i vjerojatno rekao: "ipak sam ja ovdje glavni, a ne Arthur Clarke", pa je izmiješao kraj. Ljudi su se na to zbunili i otišli Clarkeu, upitavši ga o

čemu se tu zapravo radi, a on je potom morao napisati knjigu u kojoj je sve razjasnio. Tako je tvrdio Pohl (knjiga i film zapravo su nastajali usporedno, op.ur.).

Kad sam čuo da je Clarke objasnio *Odiseju* u knjizi, jedva sam dočekao da je pročitam. No, kako je knjiga došla na engleskom, morao sam naučiti engleski da bih je mogao čitati (smijeh).

Ispričaj nam kako si smislio SFera?

SFera jest ime koje sam ja dao, kažu da sam SFerin kum. Bilo je to slučajno, kad sam se prvi put sastao s Krstom Mažuranićem, a on mi je rekao kako postoji ideja da se u okviru kuće Vjesnik pokrene časopis za znanstvenu fantastiku. Trebalo je tom časopisu dati ime, a Krsto je predložio ime "Futura"... Pitam se je li Krsto držao to ime u rukavu za kasniji časopis? Ja sam pak dao prijedlog neka se tove "Sfera", jer sam upravo bio pročitao neku knjigu engleskog izdavača Sphere, pa mi se to ime svidjelo. No, Vjesnik je imao svoju politiku oko imena, pa je ime časopisa ispalo "Sirius", a SFera ime kluba.

Ja sam u to doba bio u vojski, a kad sam se vratio, doznao sam da postoji klub SFera. Kad sam se čuo s Krstom, rekao mi

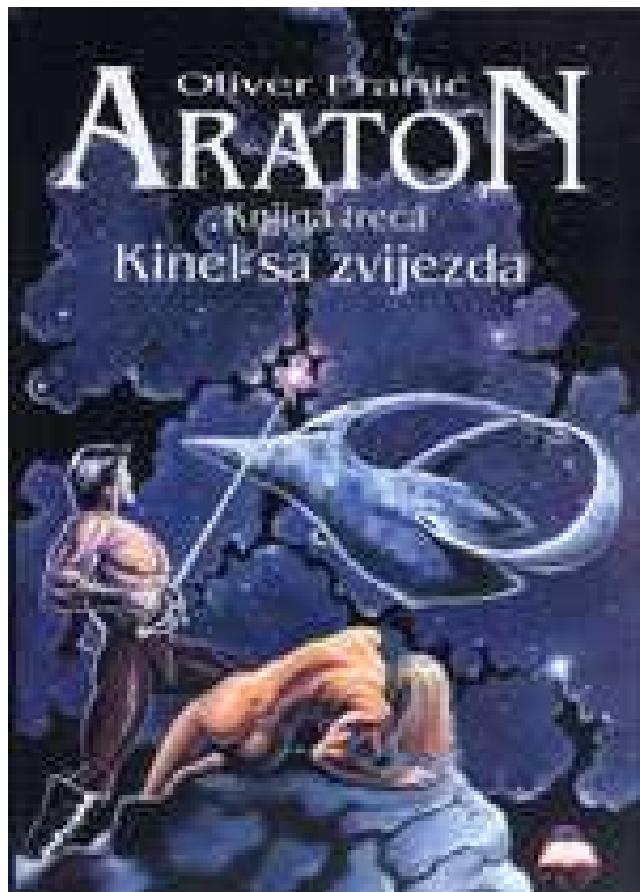
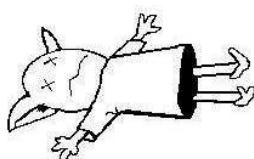
je da su uzeli moje ime. Bilo mi je jako drag, ime je još bolje za klub, nego za časopis. Također mi je drag što je ime preživjelo tako dugo i da je prepoznato, recimo da to godi mojoj taštini (smijeh).

Na posljetku, kako vidiš domaći SF nekad i danas?

Ne mogu reći da poznajem današnji SF. No, očito je da je domaći SF do pojave "Sirusa" bila vrlo sporadična pojava. Imalo smo Bjažića i Furtingera, kao i još neke izolirane pojave. Tu je i Darko Suvin sa svojim pregledom *Od Lukijana do Lunjika*, međutim

"Sirius" je otvorio mogućnost sustavnog bavljenja znanstvenom fantastikom - aktivnim bavljenjem, dakle pisanjem - kod mladih ljudi. No, to je neusporedivo s ovim što imamo danas: pričama u SFerinim zbirkama i drugim edicijama, "Futuri", novinama i fanzinima, romanima kojih je svake godine barem nekoliko. Imamo drukčiju kvantitetu: tu govorimo o redu veličine! Samim time, imamo ii kvalitetu. Mislim da idemo na bolje!

Hvala Ti!

DAJE SE NA ZNANJE!

Dear Sir /Mdme,

"9" is a weekly Comics & Science Fiction supplement of ELEFTHEROTYPIA, a major Greek daily newspaper. Every week we publish an SF story from 500 to 2.500 words long. We publish only Science Fiction, not Fantasy, Sword & Sorcery or Horror. We are always interested in good stories, whether published before or not. Every story is published with a specially made illustration.

RATES: for the one-time non exclusive publication rights (first Greek language serial rights) plus the first option for a possible future anthology = 0,03 EURO (3 EURO cents) per word.

We keep the exclusive Greek translation rights. (That means if you sell your story again in Greece and the second publishers use our translation they have to pay us otherwise they will have to use a new translation) Of course if we decide to include your story in an anthology we make a second agreement.

PAYMENT: After publication we send you an invoice that you have to fill, sign and send back to us. In 4-6 weeks we send you a personal cheque or transfer the money in a bank account that you specify. We send you also 3 complimentary copies.

SUBMISSIONS: .RTF or .DOC files by e-mail to [angmst\(a\)enet.gr](mailto:angmst@enet.gr) or [ennea\(a\)enet.gr](mailto:ennea@enet.gr)

Also disposable typewritten or word-processed manuscripts (with your name and address, on one side of paper, with numbered pages, indented paragraphs, enough spacing between lines and wide margins) to the following address:

**Mr. ANGELOS MASTORAKIS
CH. K. TEGOPOULOS EDITIONS S.A.
ELEFTHEROTYPIA - "9"
10-16 MINOOS STREET
GR 117 43 ATHENS
GREECE**

We need also some facts about the story (when it was written, first publication data, any awards etc.). We cannot accept responsibility for any loss or damage to your submission. Do not send submissions by recorded delivery or registered post. By submitting a story we presume that you agree for its publication under the abovementioned conditions. If you do not hear from us in 2 months that means that we are not planning to publish your story. We are forced to follow the abovementioned due to heavy work pressure. (We have to publish 200-250 pages a month, and we are only 3 people). Looking forward to reading your stories.

Best regards

Angelos Mastorakis
Chief Editor "9"
The Comics

U čast istarskog vampira Jure Granda

ORGANIZACIJSKI ODBOR 5. FESTIVALA FANTASTIČNE KNIŽEVNOSTI U PAZINU
OGLAŠAVA

NATJEČAJ ZA VAMPIRSKE PRIČE

Ovim se natječajem traže priče iz žanrovskega spektra znanstvene fantastike - fantasyja - nadnaravnog horroora, koje na bilo koji način obrađuju ili koriste vampirska tematiku.

Primaju se priče napisane na hrvatskom jeziku, duljine **do 10 novinskih kartica** (18.000 znakova, uključujući i razmake). Poželjno je da priče budu što kraće, ali to nije uvjet. Priče koje se šalju na natječaj moraju biti originalne tj. neobjavljene. Neobjavljenom se pričom smatra priča koja još ni na koji način nije pružena na uvid javnosti u tiskanom ili u elektronskom mediju (uključujući i internet).

Priče treba slati u jednom primjerku otisnute na papiru, potpisane imenom i prezimenom autora, s detaljnim podacima o autoru u prilogu, uključujući kontakt-podatke, te kraći životopis i bibliografiju (materijal za "bilješku o piscu"). Priče ne treba potpisivati šifrom. U koverti s pričom otisnutom na papiru, OBVEZNO treba priložiti i disketu ili CD s pričom u elektronskom obliku (u **.rtf** datoteci, bez posebnih formatiranja teksta).

Priče treba slati na adresu:

Pučko otvoreno učilište u Pazinu (za vampirske priče)

Šetalište Pazinske gimnazije 1

52000 Pazin

Rok za slanje priča je **1. travnja 2006. godine**.

Prosudbena komisija odabrat će najbolje priče za objavlјivanje u zajedničkoj zbirci, koja će biti predstavljena na **5. Festivalu fantastične književnosti** koji će se održati u **Kringi i Pazinu, 11. i 12. kolovoza 2006. godine**.

Priče odabrane za objavlјivanje u zbirci se ne rangiraju i ne nagrađuju posebnim nagradama. Autori čije se priče odaberu za zbirku bit će pozvani da svoje priče predstave na spomenutom Festivalu.

Ukoliko se s vremenom ukažu mogućnosti da se, zahvaljujući nenadanoj naklonosti sponzora, neke priče ili autori ipak nagrade posebnim nagradama, takve će odabrat ista prosudbena komisija koja bira priče za objavlјivanje.

Za ovaj natječaj i za ovu zbirku vampirska tematika je obavezna. Obavezno je i poštivanje propisane duljine od 10 kartica. Poželjno je, ali nipošto nije uvjet, da je vampirska priča radnjom smještena u Istru, i da se u njoj pojavljuje Jure Grando.